

На важливості функціонування та збереження культурних цінностей зосередилась у своєму виступі професорка Національного університету імені Б. Грінченка, кандидатка мистецтвознавства, народна артистка України **Н. С. Свириденко**. Її доповідь була присвячена пам'яткам, що зберігаються у найбільшому нотосховищі України – відділі музичних фондів Інституту книгознавства НБУВ. На завершення свого виступу Н. Свириденко подарувала відділу унікальні видання, підготовлені нею за документами, що зберігаються саме у фондах НБУВ.

Доповіді учасників, які з певних причин не змогли бути присутніми, хоча би онлайн, або не виступили за браком часу – викладені у тезах, опублікованих на сайті НБУВ.

Загалом робота секції та постконференційне спілкування пройшли в теплій, дружній атмосфері продуктивного діалогу, плідного обміну думками. Всі учасники відзначили необхідність подальшої співпраці, комунікації, створення спільних проєктів, побажали бібліотекам, архівам сил, насаги, гідного фінансування для збереження та достойного представлення фондів у цифровому форматі на сайтах бібліотек, аби максимально повно задовольняти інформаційні потреби як фізично присутніх, так в віддалених користувачів, а також якомога ширше репрезентувати українське національне надбання у світі.

Лариса Івченко,
завідувачка відділу музичних фондів
Інституту книгознавства
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,
членкиня Національної спілки композиторів України,
кандидатка мистецтвознавства

Людмила Руденко,
старша наукова співробітниця відділу музичних фондів
Інституту книгознавства
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,
кандидатка мистецтвознавства

Преса в контексті бібліотекознавчих, бібліографознавчих та джерелознавчих досліджень

5 жовтня 2023 р. у рамках Міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек» відбулося засідання секції «Преса в контексті бібліотекознавчих, бібліографознавчих та джерелознавчих досліджень». Захід проходив у змішаному форматі (офлайн/онлайн у режимі відеоконференції на платформі Zoom).

До роботи секції долучилися провідні фахівці Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника (ЛННБ України ім. В. Стефаника), Президії Національної академії наук (НАН) України, Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського національного університету будівництва і архітектури, Державної наукової установи «Книжкова палата України імені Івана Федорова», Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка, педагогічного фахового коледжу Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії, Національної історичної бібліотеки України, Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (НБУВ). Обговорювалося широке коло питань, пов'язаних з подальшим розвитком пресознавчих досліджень.

З вітальним словом до учасників зібрання звернулася завідувачка відділу пресознавства НБУВ, докторка історичних наук **О. А. Вакульчук**, яка окреслила коло питань, винесених на обговорення, представила учасників, визначила регламент засідання.

Заступниця генерального директора ЛННБ України ім. В. Стефаника з наукової роботи, директорка НДІ пресознавства ЛННБ України ім. В. Стефаника, докторка наук із соціальних комунікацій **Л. В. Сніцарчук** у своєму виступі «Сучасні пресознавчі дослідження працівників українських бібліотек: видавничі проєкти» доповіла про роботу НДІ пресознавства, проаналізувала сучасний стан і окреслила перспективи пресознавчих досліджень у наукових бібліотеках України, зупинилася на досягненнях вітчизняних пресознавців, зокрема у сфері реалізації видавничих проєктів. Допові-

дача розглянула різноманітні видання (монографії, бібліографічні покажчики, каталоги, довідники), в яких зафіксовано результати досліджень бібліотечних фахівців, зосереджених на вивченні пресознавчої проблематики загалом, історії преси, преси як джерела суспільної, політичної, культурної інформації, редакційного і журналістського континууму, а також на аналітико-синтетичному опрацюванні часописів задля формування бібліографії української преси XIX–XX ст.

Учений секретар сектору з координації наукових досліджень науково-організаційного відділу Президії НАН України, доктор історичних наук, старший науковий співробітник **Г. Я. Рудий** у доповіді «Пресологія як спеціальна наукова дисципліна» порушив теоретичні питання методології і методики пресології як спеціальної наукової дисципліни, визначив її об'єкт і предмет, структуру пресологічного знання, окреслив завдання цієї дисципліни, зупинився на проблемі вироблення понятійного апарату. Виступ викликав жваву дискусію і численні запитання щодо розмежування понять «пресологія» і «пресознавство», визначення відмінностей між цими термінами і загалом дисциплінами.

Завідувачка відділу наукових досліджень української періодики НДІ пресознавства ЛННБ України ім. В. Стефаника, старша наукова співробітниця, докторка філологічних наук **М. М. Комарнича** висвітлює етапи розвитку та роль бібліотеки у структурі НТШ, спираючись на публікації часопису «Хроніка Наукового товариства імені Шевченка у Львові» (1900–1939). Завідувачка наукового відділу національної бібліографії української преси НДІ пресознавства ЛННБ України ім. В. Стефаника, кандидатка філологічних наук, старша наукова співробітниця **Н. М. Кулеша** на основі матеріалів періодики розглянула діяльність Центральної бібліотеки українознавства в Німеччині (Берлін, 1926–1945), проаналізувала її структуру, особливості функціонування, наповнення її книжкових і пресових збірок, співпрацю з іншими академічними і культурницькими установами. Старша наукова співробітниця НДІ пресознавства ЛННБ України ім. В. Стефаника, кандидатка філологічних наук **О. Р. Дроздовська** у своїй доповіді зацентрувала увагу на недостатньому вивченні української преси, яка у 1920–1940-х рр. виходила у Китаї, здійснила огляд часописів, що зберігаються у фондах Бібліотеки. Доцент факультету архітектури Київського національного університету будівництва і архітектури, кандидат архітектури **І. В. Якубовський** розкрив інформаційний потенціал районної преси Київської і Чернігівської областей як незамінної складової джерельної бази дослідження Голодомору. Науковий співробітник відділу наукових досліджень української періодики НДІ пресознавства ЛННБ ім. Стефаника, кандидат наук із соціальних комунікацій **Р. І. Бліхарський** розглянув особливості сприйняття наукових напрацювань членів НТШ авторами історико-етнографічного, літературного часопису «Київська Старина», Головна бібліотекарка відділу науково-методичної роботи Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка **І. А. Карнаух** доповіла про результати дослідження «Бібліотечна тематика на сторінках українського журналу «Перець»», реалізованого в рамках навчально-інноваційного проєкту Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка «Школа бібліотечного журналіста». Наукова співробітниця Державної наукової установи «Книжкова палата України ім. Івана Федорова» **М. Пашенко** здійснила аналітичний огляд державної бібліографії, розкрила тематичну спрямованість публікацій у науковій періодиці України. Співробітниця Національної історичної бібліотеки України, завідувачка сектору краєзнавчої роботи науково-методичного відділу **О. В. Покропивна** і методистка науково-методичного відділу **М. В. Цінська** представили спільну доповідь про науковий проєкт НІБ України «Часопис «Основа»: історичні відомості і краєзнавчий аспект», в якій обґрунтували важливість проєкту, визначили його основні завдання та можливості реалізації.

Активну участь у роботі секції взяли співробітники відділу зарубіжної україніки Інституту книгознавства НБУВ: завідувачка відділу, кандидатка історичних наук **О. І. Дзира**. Вона розглянула періодику спецфонду ЦНБ АН УРСР під кутом читачьких інтересів (60–70 рр. XX ст.), встановила, які українські та іноземні періодичні видання мали найбільший попит серед користувачів відділу і обґрунтувала, чим це було зумовлено; старша наукова співробітниця, кандидатка філологічних наук **О. К. Супрунок** і молодша наукова співробітниця **В. Д. Антонова** підготували доповідь «Преса української діаспори як джерелознавчий ресурс баркознавства» про виявлення нових джерел у пресі української діаспори для створення вичерпної бібліографії життя і творчості Василя Барки – українського поета-модерніста, прозаїка, літературознавця, перекладача, учасника наукового та культурного життя української еміграції.

Провідний науковий співробітник сектору суспільних наук науково-організаційного відділу Президії НАН України, кандидат історичних наук **І. В. Ткаченко** розкрив роль київських газет «Село» і «Засів» (1909–1912 рр.) у розвитку кооперативного руху в Україні. Доповідач зазначив, що тема кооперації та поширення її ідей серед українських селян була ключовим напрямом на сторінках цих видань. Завідувачка відділу формування і використання газетних фондів **Н. М. Носкіна** поінформувала аудиторію про проблеми функціонування Закону України «Про обов'язковий примірник документів» – головного чинника поповнення газетного фонду НБУВ як частини загальнодержавного Національного інформаційного фонду України.

З підвищеним інтересом присутні сприйняли наукові напрацювання співробітників відділу пресознавства НБУВ: молодшого наукового співробітника, кандидата історичних наук **В. А. Гайдая**, який у своїй доповіді порушив актуальне питання ПСО в ЗМІ у контексті російсько-української війни; наукового співробітника, кандидата історичних наук **С. В. Дригайла** і молодшої наукової співробітниці **Л. А. Білименко**, які поінформували про науковий каталог фабрично-заводських газет 1917–1997 рр. з фондів НБУВ, підготовлений у рамках дослідження багатотиражних газет України; наукової співробітниці **О. С. Залізнюк** і молодшої наукової співробітниці **І. М. Швець**, які доповіли про газети національних спільнот Києва, що зберігаються у фондах НБУВ. Ці видання увійшли до бібліографічного покажчика «Газети національних спільнот України 1988–2004 рр.» (покажчик вийшов друком у 2023 р., укл.: Залізнюк О. С., Швець І. М.). У своєму заключному слові **О. А. Вакульчук** повідомила про здобутки і плани відділу пресознавства у роботі над створенням друкованих і електронних ресурсів періодики, ознайомила з основними результатами історико-бібліографічного дослідження преси України у відділі пресознавства, охарактеризувала електронні та друковані бібліотечно-інформаційні ресурси газетної періодики, створені фахівцями підрозділу впродовж 2019–2023 рр.

До роботи секції як слухачі приєдналися: професор Інституту журналістики КНУ ім. Т. Г. Шевченка, доктор філологічних наук **А. А. Бойко**, асистент Інституту журналістики КНУ ім. Т. Г. Шевченка, кандидат наук із соціальних комунікацій **Д. В. Філоненко**, старша наукова співробітниця наукового відділу національної бібліографії української преси ЛННБ ім. В. Стефаника, кандидатка наук із соціальних комунікацій **О. З. Серета**, викладачка соціогуманітарних дисциплін педагогічного фахового коледжу Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії, докторка історичних наук **С. Г. Іваницька**, наукова співробітниця відділу науково-бібліографічної інформації НБУВ **А. М. Головащук**.

Ольга Вакульчук,
завідувачка відділу пресознавства
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,
докторка історичних наук

Юдаїка в бібліотеках, архівах і музеях України

3 жовтня 2023 р. відділ фонду юдаїки Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі НБУВ) провів семінар «Юдаїка в бібліотеках, архівах і музеях України». Захід відбувся в дистанційному онлайн-форматі на платформі Zoom у рамках Міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек».

Для обговорення на семінарі було представлено дев'ять доповідей від представників Державної наукової установи «Енциклопедичне видавництво», Науково-дослідного центру орієнталістики імені Омеляна Прицака Національного університету «Києво-Могилянська академія» (далі НаУКМА), Харківської державної академії дизайну і мистецтв, Національного історико-архітектурного музею «Київська фортеця», громадської організації «Культура заради майбутнього», відділу пресознавства і відділу фонду юдаїки Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Тези усіх доповідей опубліковано на порталі НБУВ (<http://conference.nbuv.gov.ua/site/reports/id/29/section/167>) та у збірнику матеріалів конференції (Розділ 14. Юдаїка в бібліотеках, архівах і музеях України. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек* : матеріали Міжнародної наукової конференції (Київ, 3–5 жовтня